

Populærvitenskapelig fremstilling

Pangasius og tilapia har også betydelig bedre konkurransevne enn mange andre nye oppdrettsarter på grunn av lave produksjonskostnader, og trer inn i mange markeder nedenfra som et lavpris substitutt. Norske fiskeindustri forsøker for eksempel å unngå markedet for frossen blokkfilet på grunn av lav pris og sterk konkurranse, mens pangasiusprodusentene ser på det som en god mulighet. Mye tyder på at i løpet av få år vil det være produksjonskostnaden for denne type oppdrettsarter som bestemmer prisnivået i den nedre delen av hvitfiskmarkedet, på samme måte som oppdrettslaks i dag bestemmer prisutviklingen for vill laks. I en artikkel for Russland dokumenteres det at pangasius konkurrerer direkte med flere typer hvitfisk. I en annen artikkel dokumenteres det at tilapia spiller en lignende rolle i USA, selv om markedet for tilapia i seg selv er segmentert i flere segment med betydelige prisforskjeller.

Noe oversakende er det at selv om produksjonen av laks fortsatt øker sterkt og næringen industrialiseres, så reduseres ikke prisvolatiliteten. Om noe så er det heller omvendt. I tillegg er det slik at volatiliteten er betydelig høyere i perioder med høy pris enn i perioder med lav pris. Timingen blir viktigere for den enkelte bedrifts lønnsomhet, både kjøpere og selgere, i høy pris perioder. Fordi mange produksjonssjokk er lokalitetsspesifikke, med sykdom som et klart eksempel, er lokalisering i forskjellige regioner et virkemiddel for oppdrettsbedrifter for å redusere risiko.

Miljøpåvirkningen fra laksenæringen er blitt en stadig viktigere faktor både for produktivitet og kostnadsutvikling og for markedsaksept. Dette er til tross for at miljøpåvirkningen for hver lokalitet over tid synes å ha blitt mindre.

Det har nå vært knyttet positive forventninger til oppdrettstorsken i et tiår. Mye tyder på at det mulighetsvinduet som ble skapt rundt århundredeskiftet av god tilgang på kapital, lave kvoter og gode priser i all hovedsak nå er lukket. Selv om analysene ikke er komplett så tyder det meste på at næringen vil nå en produksjonstopp i 2009 på i underkant av 20.000 tonn før produksjonen igjen blir sterkt redusert. Hovedårsaken er at en ikkelyktes med å få produksjonskostnadene ned til et nivå hvor en var konkurransedyktig. Dette forsterkes av at næringen hadde hovedfokus på produksjon og lite har vært gjort for å finne et marked for fiske, eller for å samarbeide for å skape effektiv logistikk.